

Handläggare
Hillevi Andersson
Telefon: 0850825244

Till
Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd
2018-02-01

Ett Stockholm för alla - Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2018-2023

Yttrande till Kommunstyrelsen

Förslag till beslut

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det som svar på remissen till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Det reviderade programmet för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning syftar till att utgöra ett stöd till stadens nämnder och bolag när de planerar och följer upp sitt arbete för att nå stadens mål om ett Stockholm som är tillgängligt för alla. Programmet omfattar åtta olika fokusområden. Under varje fokusområde beskrivs stadens ambitioner och de önskade effekterna. Vidare lämnar programmet förslag på indikatorer till varje fokusområde som kan utgöra stöd till stadens nämnder och bolag i arbetet med att mäta måluppfyllelsen.

Förvaltningen är i stort positiv till det reviderade programmet. Programmet hade med fördel kunnat innehålla en beskrivning av hur olika typer av funktionsnedsättningar ger sig i uttryck och vilka aspekter som är viktiga att beakta gällande olika målgruppers förutsättningar. Förvaltningen ställer sig frågande till att förskolan inte nämns i programmet. För mindre barn med funktionsnedsättning spelar förskolan en viktig roll för den framtida utvecklingen och delaktigheten i samhällslivet.

Rådet för funktionshinderfrågor menar att en stor brist i det reviderade programmet är att det anges hur målen ska mätas men inte hur de ska uppnås då programmet varken anger verktyg eller aktiviteter för nämnderna.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för social omsorg. Synpunkter från rådet för funktionshinderfrågor har inhämtats inför förvaltningens handläggning av remissvaret och presenteras i ärendet under en särskild rubrik. De fackliga organisationerna informeras på samverkansgrupp den 16 januari och förvaltningsgrupp den 23 januari. Rådet för funktionshinderfrågor informeras den 25 januari och pensionärsrådet den 24 januari.

Bakgrund

I stadens budget för 2016 angavs att stadens program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2011-2016 ska revideras. Stadsledningskontoret har utarbetat ett förslag till reviderat program i samarbete med funktionshinderorganisationer, förvaltningar och bolag i staden.

Det reviderade programmet bygger på FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, barnkonventionen, Europakonventionen och andra internationella konventioner samt svensk funktionshinderpolitik och lagstiftning. Därutöver har de slutsatser och rekommendationer som framkommit ur en utvärdering som gjorts av det nuvarande programmet beaktats i framtagandet av det reviderade programmet.

Ärendet

Programmets nuvarande benämning föreslås att ändras till "Ett Stockholm för alla- Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2018-2023". Programmet ska vara ett styrdokument som stadens nämnder och bolag ska utgå ifrån när de planerar och följer upp sitt arbete för att nå stadens mål om ett Stockholm som är tillgängligt för alla, där personer med funktionsnedsättning är fullt delaktiga på jämlika villkor som alla andra, utan att diskrimineras.

Programmet slår fast att stadens ska ha ett genomgående funktionshinderperspektiv bestående av fyra delar som innebär:

- Principen om universell utformning -att skapa lösningar som är tillgängliga för alla redan från början.
- Åtgärda befintliga brister i tillgängligheten.
- Använda individuella stöd och lösningar.
- Förebygga och motverka alla former av diskriminering av personer med funktionsnedsättning.

Programmet omfattar åtta olika fokusområden som stadens nämnder och bolag ska arbeta med genom att tillämpa funktionshinderperspektivet. Samtliga fokusområden tar sikte på målen i stadens budget. Under varje fokusområde beskrivs stadens ambitioner och de önskade effekterna för personer med funktionsnedsättning. Vidare lämnar programmet förslag på indikatorer till varje fokusområde som kan utgöra stöd och inspiration till stadens nämnder och bolag i arbetet med att mäta måluppfyllelsen. Aktiviteter föreslås att tas fram och följas upp i samråd med nämndernas funktionshindersråd. De åtta fokusområdena är:

1. Rätten till arbete och försörjning
2. Rätten till utbildning och att få det stöd som behövs för att nå kunskapsmålen
3. Rätten att kunna förflytta sig, vistas i och använda Stockholms inne- och utemiljö samt ha en fungerande bostad och garanteras säkerhet i kris
4. Rätten till information och kommunikation samt få tillgång till ny teknik
5. Rätten till bästa möjliga hälsa
6. Rätten till individuellt stöd
7. Rätten till en meningsfull fritid
8. Rätten att delta i demokratin

Nämnder och bolag ansvarar för att genomföra och förverkliga programmet inom ramen för ordinarie planering och uppföljning av verksamheten.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen är i stort positiv till stadsledningskontorets utarbetade förslag till det reviderade programmet och anser att programmet är gediget och välskrivet. Programmet beskriver tydligt att arbetet med att nå ambitionen om ett Stockholm för alla spänner över samtliga verksamhetsområden och på alla nivåer i stadens organisation. Förvaltningen är positiv till att programmet även understryker att arbetet måste utformas med hänsyn till vad som är ändamålsenligt för varje nämnds och bolags uppdrag. Detta borgar för att nämnder och bolag fokuserar på att påverka de delar de har befogenhet över vilket torde bidra till en ökad måluppfyllelse i stort. Förvaltningen bedömer att möjligheterna till en god måluppfyllelse skulle öka ytterligare om nämnder och bolag fick stöd i att ta fram verktyg för det operativa arbetet med avstamp i programmets uppsatta mål.

Begreppet funktionsnedsättning är mycket brett och innebär således att en mängd olika aspekter behöver beaktas för att lyckas med att skapa ett tillgängligt samhälle för alla. För att kunna identifiera, förebygga och undanröja hinder för tillgänglighet och delaktighet krävs en god kunskap om vad olika typer av funktionsnedsättningar innebär, särskilt viktigt är att uppmärksamma funktionsnedsättningar som är av mer osynlig art. Mot bakgrund av det anser förvaltningen att programmet med fördel hade kunnat innehålla en beskrivning, antingen i ett särskilt avsnitt eller i bilaga till programmet, av hur olika typer av funktionsnedsättningar ger sig i uttryck och vilka aspekter som är viktigt att beakta för respektive funktionsnedsättning. Alternativt skulle programmet kunna hänvisa till andra informationskällor för vägledning kring kunskapsinhämtande gällande olika typer av funktionsnedsättningar, exempelvis stadens bemötandeguide som ger handfasta tips och råd på personligt bemötande, utformning av den fysiska miljön och förmedling av information med hänsyn till olika målgruppers förutsättningar.

Det reviderade programmet innehåller förslag på indikatorer under varje fokusområde. Förvaltningen anser att det är viktigt att nämndernas uppföljning och analys av måluppfyllelsen sker löpande och indikatorer kan därmed utgöra ett användbart stöd i att följa utvecklingen. En förutsättning för att indikatorerna ska kunna utgöra ett stöd i utvecklingsarbetet är att underlagen är lätt att ta fram. Inom socialtjänstområdet handlar det till exempel om att de sociala IT-systemen stödjer framtagandet av den statistik som ska mätas i indikatorn.

Förvaltningen anser att det är bra att kommunstyrelsen får ansvar för en samlad uppföljning av arbetet inom stadens verksamheter för att kunna tydliggöra stadens prioriteringar på en övergripande nivå. Förvaltningen tror att det är viktigt att denna uppföljning och återkoppling till nämnder och bolag sker återkommande under programtiden. För att få en rättvis och tydlig bild av stadens utveckling inom området kan det finnas en poäng att nämnder och bolag mäter programmets måluppfyllelse på ett likvärdigt sätt.

Hägersten-Liljeholmen stadsdelsförvaltning
Avdelningen för social omsorg

Telefonvägen 30, plan 9
Box 490
129 04 Hägersten
Telefon 0850825244
Växel 08-508 220 00
Fax 08-508 22 099
hagersten-liljeholmen@stockholm.se
stockholm.se

Förvaltningen menar att det är positivt att programmet utgår från barnkonventionen och slår fast att stadens arbete ska bidra till att barnrättsperspektivet beaktas. Programmets andra fokusområde om rätten till utbildning har ett tydligt fokus på skolan och beskriver bland annat att elever med funktionsnedsättning ska få det stöd de behöver för att nå kunskapsmålen och att rektorer ansvarar för att behov av särskilt stöd utreds. Förvaltningen ställer sig frågande till

att inte förskolan nämns i detta sammanhang. För mindre barn med funktionsnedsättning spelar förskolan en viktig roll för den framtida utvecklingen och delaktigheten i samhällslivet. Bland annat anser förvaltningen att programmet bör tydliggöra vikten av att barns behov av extra stöd utreds och säkerställs redan i förskolan samt att förskolan tidigt ska uppmärksamma tecken på ohälsa och behov av hjälpmedel.

För att kunna nå målen med att erbjuda personer med funktionsnedsättning bostad med särskild service krävs det att stadens utbyggnad av dessa bostäder ökar. Förvaltningen vill poängtera vikten av att staden centralt arbetar med att stimulera byggandet med anledning av att de höga kostnaderna som tillfaller stadsdelsnämnderna i samband med nybyggnationer tenderar att bromsa utbyggnadstakten.

Vidare anser förvaltningen att det är bra att programmet understryker vikten av att stadens verksamheter uppmärksammar den särskilda utsattheten för brott och den ökade risken för våld mot personer med funktionsnedsättning. Förvaltningen anser att det är viktigt att det också tydliggörs att personer med funktionsnedsättning är en särskilt utsatt grupp vad gäller våld i nära relation och att relationsvåld mot denna grupp av olika anledningar kan vara mer osynligt, bland annat då den utsatte på grund av sin funktionsnedsättning kan vara beroende av sina anhöriga för vård och omsorg. Stadsdelsnämnderna har ett särskilt ansvar att beakta och uppmärksamma att beroendet, osynligheten och sårbarheten gör målgruppen särskilt utsatt för våld i nära relationer och att utsattheten varierar med andra faktorer, såsom ålder, typ och grad av funktionsnedsättning.

Synpunkter från rådet för funktionshinderfrågor

Rådet för funktionshinderfrågor i Hägersten-Liljeholmen anser att beskrivningen av dagsläget vad gäller det nuvarande programmets relevans och vilket avtryck det haft i verksamheterna till stora delar är rättvisande. De svårigheter som finns med att programmet får den genomslagskraft som är avsett påtalas i Rambölls utvärdering och MFD:s analys.

Rådet menar att då angivna mål i det nuvarande programmet inte har uppnåtts i någon större utsträckning skulle det reviderade programmet med fördel kunna innehålla något färre mål. De flesta målen i det reviderade programmet liknar till stor del det nuvarande programmet.

Hägersten-Liljeholmen stadsdelsförvaltning
Avdelningen för social omsorg

Telefonvägen 30, plan 9
Box 490
129 04 Hägersten
Telefon 0850825244
Växel 08-508 220 00
Fax 08-508 22 099
hagersten-liljeholmen@stockholm.se
stockholm.se

Rådet menar vidare att en stor brist i det reviderade programmet är att det anges hur målen ska mätas men inte *hur* de ska uppnås då programmet varken anger verktyg eller aktiviteter för nämnderna.

Vidare anser rådet att en ytterligare svaghet med det reviderade programmet är att det saknas budgetresurser eller löften om sådana till nämnderna vilket är en förutsättning för att uppnå målen i sin helhet. Det följer inte heller med löften om personalresurser för att kunna arbeta aktivt med programmet. Då ansvaret att ta fram aktiviteter ligger på nämnder och bolag samtidigt som detta arbete skall rymmas inom befintlig budget finns en stor risk att kärnverksamheten prioriteras, vilket är en adekvat prioritering om resurserna är begränsade.

Sammanfattningsvis menar rådet att den uppenbara risken med hur det reviderade programmet är utformat är att måluppfyllelsen kommer fortsätta att vara låg.

Bilagor

Remissunderlaget finns att läsa på webbsidan edokmeetings.stockholm.se under Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd, sammanträde 1 februari 2018.

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Anders Carstorp (Huvudansvarig)	2018-01-15
Toni Mellblom (Ansvarig)	2018-01-12